

การรับรู้ของนักศึกษาของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในยอกยาคาร์ตา ประเทศอินโดนีเซีย ที่มีต่อไทย ด้านเศรษฐกิจและสังคมในบริบทประชาคมอาเซียน

ชนาใจ หมั่นไธสง*

สุกัญญา เอ็มอัมธรรม**

เสกสรรค์ ยงวิชัย***

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพัฒนาการความสัมพันธ์ไทยและอินโดนีเซียในด้านเศรษฐกิจและสังคม 2) เพื่อศึกษาการรับรู้ด้านเศรษฐกิจ สังคมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในยอกยาคาร์ตาของอินโดนีเซียที่มีต่อไทยในบริบทประชาคมอาเซียน

การศึกษานี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพโดยขอบเขตการศึกษาคือศึกษาการรับรู้ด้านเศรษฐกิจ สังคมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยในยอกยาคาร์ตา ประเทศอินโดนีเซียที่มีต่อไทยในบริบทประชาคมอาเซียน หน่วยการวิเคราะห์เป็นระดับปัจเจกบุคคล เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญจำนวน 9 คน ช่วงเดือน พฤษภาคม- มิถุนายน 2016 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) พัฒนาการความสัมพันธ์ระหว่างไทยและอินโดนีเซียมีพื้นฐานที่ดีต่อกันเพราะไม่ปรากฏความขัดแย้งที่รุนแรง อินโดนีเซียยังคงให้ความสำคัญต่อไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งนักศึกษาอินโดนีเซียมาศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยในไทย 2) การรับรู้ด้านเศรษฐกิจและสังคมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยในยอกยาคาร์ตา อินโดนีเซีย พบว่า บุคลากรที่มหาวิทยาลัยแห่งนี้ตระหนักถึงความสำคัญต่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยและประเทศอินโดนีเซียและนักศึกษาในมหาวิทยาลัยแห่งนี้ให้ความสนใจต่ออุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทยเป็นอย่างยิ่ง สำหรับการรับรู้ด้านสังคม ส่วนใหญ่มาจากสื่อกระแสหลักของไทยและกลุ่มคนที่เคยมีปฏิสัมพันธ์กับไทย โดยเฉพาะในรูปแบบของความร่วมมือทางวิชาการระหว่างประเทศ การให้ทุนการศึกษาหรือการมาเป็นนักศึกษาแลกเปลี่ยนที่กำลังเพิ่มมากขึ้นในไทย

คำสำคัญ: การรับรู้ของนักศึกษาอินโดนีเซีย/ ความสัมพันธ์ไทยและอินโดนีเซีย/ ยอกยาคาร์ตา

* อาจารย์ ดร.,ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

** Corresponding Author คนที่ 1 รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

*** Corresponding Author คนที่ 2 รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Perception of University' Students in Yogyakarta, Indonesia , Towards Thai Socio- Economics Within ASEAN Community's Context

Chanajai Muenthaisong^{*}

Sukanya Aimimtham^{**}

SeksonYongvanit^{***}

Abstract

The purposes of this research are to study 1) the relationship development of socio-economic benefits between Thailand and Indonesia. 2) The understanding of socio-economics' perception of students in a University in Yogyakarta, Indonesia relating to Thailand within ASEAN Community context

The study was conducted with a qualitative approach. The study area was the perception of university' students in Yogyakarta, Indonesia, towards Thai socio-economics within ASEAN Community's context. The units of analysis were individual level. Data were collected by in-depth interview using 9 key informants, in May-June, 2016. The content analytical method was employed for data analysis.

The research found that 1) The development of relations between Thailand and Indonesia has a good basis because the conflict seems not seriously appear while Indonesia continues to focus on Thailand, especially sending Indonesian students to study in universities in Thailand. 2) The socio-economic perception of university students in Yogyakarta, Indonesia found that the staff at this university realized the importance of economic cooperation between Thailand and Indonesia, the students are interested in Thai film industry, the perception of socio, mostly impacted by the mainstream media of Thailand and people who interact with Thailand particularly in the form of technical cooperation, scholarship or student exchange and the increasing numbers of Indonesian students to Thailand.

Keywords: Perception of Indonesian Students/ International Relations Between Thailand and Indonesia/ Yogyakarta

ความสำคัญของปัญหา

การที่ไทยเป็นสมาชิกอาเซียนที่เก่าแก่และเป็น 1 ใน 5 ชาติ ที่ร่วมก่อตั้งอาเซียนในปี ค.ศ. 1967 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับประเทศสมาชิกดั้งเดิม คืออินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ต่างตั้งอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์แห่งชาติร่วมกัน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคงระหว่างประเทศและการเมืองระหว่างประเทศ (ประภัศร์ เทพชาตรี, 2555, อรณิข รุ่งธิพานนท์, 2557) และเมื่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ตอบรับกับแนวทางภูมิภาคนิยม อันเป็นผล

^{*} Program of Public Administration, Faculty of Law and Politics. Roi Et Rajabhat University, Roi Et, THAILAND. E-mail: chanajaime@gmail.com

^{**} Associate Professor, Department of Public Administration
Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University. E-mail : sukaim@kku.ac.th :
Corresponding Author

^{***} Associate Professor, Department of Public Administration
Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University. E-mail : sekyon@kku.ac.th

สืบเนื่องจากการสิ้นสุดของสงครามเย็นในปลายทศวรรษที่ 1980s ทำให้อาเซียนได้เปิดรับสมาชิกใหม่ในกลุ่มอินโดจีนคือกัมพูชา สปป.ลาว เมียนมาร์ และเวียดนาม (CLMV) เพื่อตอบสนองต่อกระแสโลกาภิวัตน์ และเพื่อเข้าสู่การค้า การลงทุนและความร่วมมือระหว่างประเทศ ทำให้ประเทศเหล่านี้ต้องการรับความร่วมมือระหว่างประเทศ ส่งผลให้ประเทศเหล่านี้ต้องลดละ กฎเกณฑ์ที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าการลงทุน อีกทั้งในปี ค.ศ. 1988 ไทยได้ประกาศใช้นโยบายเปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้าทำให้มูลค่าการค้า การลงทุนในกลุ่มประเทศ CLMV เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก (สุรัช ศิริไกร, 2547) , หนาใจ หมั่นไธสง, 2558)

การสิ้นสุดสงครามเย็น ทำให้นโยบายแห่งรัฐไทยต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อตอบสนองต่อภูมิภาคทั้งในด้านการค้า และการลงทุนในภูมิภาค หนึ่งในจำนวนนโยบายต่างประเทศที่ถือว่ามีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์ที่สุดคือนโยบายในสมัยของนายอานันท์ ปันยารชุน ปีค.ศ. 1992 ที่ประกาศให้ความร่วมมือระหว่างประเทศเป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ โดยเฉพาะความร่วมมือทางวิชาการระหว่างประเทศ โดยให้ความสำคัญเป็นอย่างมากต่อกลุ่มประเทศ CLMV และจัดสรรความร่วมมือระหว่างประเทศสูงสุดให้กับสปป. ลาว (นภดล ชาติประเสริฐ, 2540) และเมื่ออาเซียนมีแนวทางที่ต้องการจะบูรณาการอาเซียนเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ทำให้ต้องลดช่องว่างด้านการพัฒนาร่วมกัน โดยเฉพาะกับกลุ่มอาเซียนเดิมและกลุ่มสมาชิก CLMV ทำให้ไทยได้ให้ความสำคัญอย่างมากต่อความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศในกลุ่ม CLMV (สำนักงานเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ, 2012)

ทั้งนี้ พบว่าในกลุ่มประเทศอาเซียน การทำความเข้าใจในกลุ่ม CLMV ได้มีการศึกษาเป็นจำนวนมาก ทั้งในด้านการค้าการลงทุน การเมืองระหว่างประเทศรวมทั้งทัศนคติของกลุ่ม CLMV ที่มีต่อไทย แต่การที่อาเซียนได้ปรับเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนตั้งแต่ปลายปี ค.ศ. 2015 ทำให้ไทยต้องมีความเข้าใจต่อประเทศสมาชิกอื่นๆอย่างลึกซึ้งเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการบูรณาการในภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศอินโดนีเซียที่มีประชากรเป็นจำนวนมากและเป็นตลาดการส่งออกที่สำคัญของไทย นอกเหนือจากการที่อินโดนีเซียเป็นประเทศที่ร่วมก่อตั้งอาเซียน ยังมีปรากฏการณ์ที่นักศึกษาอินโดนีเซียมาศึกษาต่อในประเทศไทยเป็นจำนวนมากเมื่อเทียบกับอาเซียนอื่นๆมีตัวเลขที่เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาการรับรู้ด้านเศรษฐกิจ สังคมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในชอกยาคาร์ดาในประเทศอินโดนีเซียที่มีต่อไทยในบริบทประชาคมอาเซียน เนื่องจากมหาวิทยาลัยแห่งนี้เป็นมหาวิทยาลัยเอกชนที่มีชื่อเสียงของประเทศอินโดนีเซีย รวมทั้งได้ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือด้านวิชาการกับมหาวิทยาลัยในไทยเป็นจำนวนมาก ทั้งในระดับปริญญาตรี จนกระทั่งในระดับปริญญาเอก ประกอบกับมหาวิทยาลัยแห่งนี้ได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจาก

องค์กรศาสนาอิสลามที่ใหญ่เป็นอันดับ 2 ของประเทศอินโดนีเซียและองค์กรแห่งนี้ได้จัดสรรทุนการศึกษาให้กับนักศึกษาไทยในสามจังหวัดชายแดนใต้เพื่อเข้ามาศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยแห่งนี้อย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะในสาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ อีกทั้งไทยและอินโดนีเซียเป็นประเทศเก่าแก่ที่ร่วมก่อตั้งอาเซียนมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1967 ประเทศไทยและประเทศอินโดนีเซียเป็นประเทศที่มีปฏิสัมพันธ์ทางการทูตที่ยาวนานและมีความร่วมมือระหว่างประเทศเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการรับรู้ของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยแห่งนี้ในขอยกการต่างประเทศอินโดนีเซียที่มีต่อไทยในบริบทของความเป็นประชาคมอาเซียน

2. คำถามวิจัย

2.1 พัฒนาการความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและอินโดนีเซียในด้านเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างไร

2.2 การรับรู้ด้านเศรษฐกิจ สังคมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยแห่งนี้ในขอยกการต่างประเทศอินโดนีเซียที่มีต่อไทยในบริบทประชาคมอาเซียนว่าเป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์

3.1 เพื่อศึกษาพัฒนาการความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและประเทศอินโดนีเซีย

3.2 เพื่อศึกษาการรับรู้ด้านเศรษฐกิจ สังคมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยแห่งนี้ในขอยกการต่างประเทศอินโดนีเซียที่มีต่อไทยในบริบทประชาคมอาเซียน

4. ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดขอบเขตการวิจัยด้านต่างๆ ดังนี้

4.1 ขอบเขตการวิจัยด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการรับรู้ด้านเศรษฐกิจ สังคมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยแห่งนี้ของอินโดนีเซียที่มีต่อไทยในบริบทประชาคมอาเซียน อีกทั้งเพื่อศึกษาพัฒนาการความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและอินโดนีเซีย จากสภาพการณ์ปัจจุบันที่ไทยและอินโดนีเซียได้เข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปีปลายปี ค.ศ. 2015 ทั้งนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่ทั้งไทยต้องเข้าใจถึงการรับรู้ของชาวอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นประเทศเก่าแก่ที่ร่วมก่อตั้งอาเซียนมาด้วยกันเพื่อที่จะได้มีความรู้ความเข้าใจและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาระหว่างประเทศในอนาคต

4.2 ขอบเขตการวิจัยด้านประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายได้แก่ อาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในชกยการดา ประเทศอินโดนีเซียจำนวน 9 คน สำหรับอาจารย์ เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ กฎหมายระหว่างประเทศ เศรษฐกิจระหว่างประเทศ การเมืองในอินโดนีเซีย และอธิการบดีมหาวิทยาลัยเอกชนในเมืองโซโล สุราการ์ดา (Surakarta) นักศึกษาประกอบด้วยระดับปริญญาตรี และปริญญาโท ด้านการปกครองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่วิจัย

พื้นที่ที่เป็นเป้าหมายได้แก่ มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในชกยการดา ประเทศอินโดนีเซีย

5. ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา

5.1 ทราบและเข้าใจพัฒนาการความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและอินโดนีเซีย

5.2 ทราบและเข้าใจการรับรู้ของนักศึกษาอินโดนีเซียในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในชกยการดาประเทศอินโดนีเซียที่มีต่อไทย

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและอินโดนีเซียหมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในด้านการทูต การค้า การเมืองระหว่างประเทศตั้งแต่อดีตจนถึงการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี ค.ศ.2015

6.2 การรับรู้ หมายถึง ความคิด ความเข้าใจของนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในชกยการดาประเทศอินโดนีเซีย ที่มีต่อไทยด้านเศรษฐกิจและสังคมในบริบทของความเป็นประชาคมอาเซียน

7. แนวคิดภูมิภาคนิยมใหม่ (New Regionalism)

ภูมิภาคนิยม คือ การรวมกลุ่มระหว่างประเทศที่มีการเชื่อมโยงทางภูมิศาสตร์ที่ใกล้เคียงกัน มีการจัดตั้งองค์การความร่วมมือระดับภูมิภาคแต่ละประเทศต้องเข้าร่วมอย่างสมัครใจอาจมีการจัดทำข้อตกลงอย่างเป็นทางการ หรือไม่เป็นการ ซึ่งประเทศสมาชิกต้องเกี่ยวพันในด้านนโยบายและพฤติกรรม ตลอดจนมีการบูรณาการในด้านต่างๆร่วมกัน (อรณิข รุ่งธิปานนท์, 2557) แนวคิดภูมิภาคนิยมได้เริ่มมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 และเริ่มมีการรวมตัวอย่างมากหลังจากที่สงครามเย็นเสร็จสิ้นลงไปเมื่อทศวรรษที่ 1990s กระแสโลกาภิวัตน์ ได้ส่งผลอย่างมากต่อการรวมกลุ่มในภูมิภาคและก่อให้เกิดภูมิภาคนิยม อีกทั้งเมื่อการเจรจาในกรอบขององค์การการค้าระหว่างประเทศ

ไม่อาจตอบสนองต่อประเทศสมาชิกส่วนใหญ่ได้ จึงทำให้มีการรวมตัวเพื่อเจรจาการค้าในกรอบของทวิภาคี ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการรวมตัวในภูมิภาค เพื่อการต่อรองด้านการค้ากับประเทศในกลุ่มอื่นๆ อย่างไรก็ตาม ภายใต้อิทธิพลของการรวมตัวในภูมิภาค ประเทศสมาชิกต้องยอมสละอำนาจอธิปไตยบางส่วนเพื่อเข้าสู่การรวมตัวเพื่อการบูรณาการภายในภูมิภาค (กระทรวงการต่างประเทศ, 2550) ภูมิภาคนิยมเป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกิดความร่วมมือระหว่างกันและนโยบายเป็นไปในทิศทางเดียวกัน (Hettne and Söderbaum, 2010)

ทั้งนี้ พบว่าแนวคิดภูมิภาคนิยมไม่สามารถอธิบายได้ชัดเจน จึงเกิดแนวคิดภูมิภาคนิยมใหม่ขึ้น เพื่ออธิบายถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสงครามเย็น ปลายทศวรรษ 1980s ทั้งจากกรณีของการเปลี่ยนแปลงชั่วคราว การที่สหรัฐอเมริกาเริ่มที่จะหมดอำนาจลง โลกาภิวัตน์เข้ามามีอิทธิพลมากขึ้นหรือการที่เสรีนิยมใหม่ได้ก่อให้เกิดการตั้งคำถามในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา เช่น นโยบายตลาดเสรี การเข้าแทรกแซงด้านเศรษฐกิจของรัฐหรือการที่บริษัทข้ามชาติเริ่มมีอิทธิพลมากขึ้น นับได้ว่าเป็นช่วงเวลาที่ตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐเริ่มมีบทบาทมากขึ้นเช่นกัน (Hettne and Söderbaum, 2010) ปรากฏการณ์เหล่านี้ทำให้ต้องใช้องค์ความรู้ที่หลากหลายเพื่อใช้ในการเข้าใจสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น องค์ความรู้ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การเมืองระหว่างประเทศ เศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศหรือสังคมวิทยา เป็นต้น และการศึกษาในหลายระดับได้รับความสนใจมากขึ้น เช่น อนุภาคนิยม ข้ามภูมิภาค รูปแบบรัฐที่ผลักดันหรือรูปแบบตลาดที่ผลักดัน เป็นต้น (ภูวีน บุนยะเวชชีวิน, 2552) โดยภูมิภาคนิยมใหม่ เป็นความร่วมมือระหว่างประเทศในกลุ่มภูมิภาคเดียวกันที่เกิดขึ้นโดยสมัครใจมากกว่าจะมาจากการชี้แนะของประเทศมหาอำนาจโดยเน้นความร่วมมือด้านเศรษฐกิจเป็นจุดเริ่มต้นก่อนที่จะขยายไปยังด้านต่างๆ (อรณิช รุ่งธิพานนท์, 2557) อย่างไรก็ตาม พบว่า พัฒนาการการของอาเซียนมีความแตกต่างจากสหภาพยุโรป เพราะอาเซียนเป็นกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา มีความจำเป็นต้องรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมากเพราะรากฐานของประเทศเป็นเกษตรกรรม การตลาดยังไม่เข้มแข็ง การพัฒนาด้านอุตสาหกรรมยังไม่เติบโต ขาดทั้งเงินทุนและเทคโนโลยี ทำให้ต้องเปิดประเทศเพื่อรับความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (ลีดา สอนศรี, 2552)

อาเซียนและประชาคมอาเซียน

อาเซียนคือองค์กรที่สร้างขึ้นเพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรมและความมั่นคง เริ่มก่อตั้งเมื่อกรกฎาคม ค.ศ. 1961 โดยไทย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ได้ร่วมกันจัดตั้งสมาคมอาสาหรือ Association of South East Asia ขึ้นเพื่อให้เกิดความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม แต่ดำเนินการได้เพียง 2 ปี ก็หยุดชะงัก เนื่องจากความผันแปรทางการเมืองระหว่างประเทศอินโดนีเซียและมาเลเซีย จากนั้นอาเซียน ก่อตั้งโดยปฏิญญาอาเซียน (The

Bangkok Declaration เมื่อ 8 สิงหาคม ค.ศ. 1967 สมาชิกผู้ก่อตั้งมี 5 ชาติ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์และบรูไนที่เข้ามาเมื่อ 18 กรกฎาคม ค.ศ. 1984 จากนั้นอาเซียนได้เปิดรับสมาชิกใหม่คือเวียดนาม ค.ศ. 1995 สปป.ลาว ค.ศ. 1997 พม่า ค.ศ. 1997 กัมพูชา ค.ศ. 1999 การทำงานของอาเซียนยึดหลักของฉันทมติและการไม่แทรกแซงซึ่งเรียกว่า “ วิถีทางของอาเซียน” การรวมตัวของอาเซียนในยุคแรกอยู่ในช่วงของสงครามเย็น ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในช่วงเวลานั้นเป็นเรื่องของความมั่นคง และการต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์ ประกอบกับประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่างก็มีความแตกต่างในด้านการเมืองการปกครองทำให้ความร่วมมือในภูมิภาคไม่อาจรวมตัวกันได้ (ประภัสสร เทพชาตรี, 2555) จนกระทั่งสงครามเย็นเสร็จสิ้น หลายประเทศในแถบนี้ได้เปิดประเทศเพื่อตอบสนองการค้าการลงทุนที่เกิดขึ้นในทุกภูมิภาคทำให้การเปิดรับสมาชิกใหม่เกิดขึ้นโดยมีเป้าหมายเดียวกันคือ การพัฒนาเศรษฐกิจร่วมกัน ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เสรีนิยมใหม่ได้เข้ามามีบทบาทในการรวมตัวของภูมิภาคมากขึ้น แนวคิดนี้ได้ส่งผ่านรูปแบบการค้าเสรีและอาเซียนได้รวมตัวกันเพื่อจัดตั้งเขตการค้าเสรี ในปี ค.ศ. 1992 ทั้งนี้เนื่องจากกรอบการค้าเสรีในบริบทขององค์การการค้าโลกไม่อาจเอื้อผลประโยชน์แก่สมาชิกจำนวนมาก และได้จึงเกิดแนวคิดการค้าเสรีแบบทวิภาคีและการรวมกลุ่มเขตการค้าเสรี ทั้งนี้เป็นไปเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองกับกลุ่มการค้าอื่นๆ เพื่อเพิ่มการแข่งขัน รวมทั้งดึงดูดการค้าการลงทุนจากต่างประเทศ (กรมอาเซียน, 2552)

การเกิดวิกฤติเศรษฐกิจอาเซียนในปี ค.ศ.1997 อาเซียนได้มีการประชุมเพื่อหาทางออกร่วมกัน ซึ่งเกิดแนวคิดที่จะขยายตลาด ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องรวมตัวในกลุ่มประเทศสมาชิกให้มากขึ้น (สิตา สอนศรี และคณะ, 2559, น.1) และเพื่อให้การรวมตัวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพกลุ่มอาเซียนจึงได้ประกาศวิสัยทัศน์อาเซียน 2020 และผู้นำอาเซียนได้ลงนามปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียนฉบับที่ 2 (Declaration of ASEAN Concord II) เพื่อจัดตั้งประชาคมอาเซียนภายในปี ค.ศ. 2020 แต่เมื่อมีการประชุมที่เซบู ประเทศฟิลิปปินส์ ได้มีการตกลงให้ตั้งประชาคมอาเซียนให้แล้วเสร็จในปี ค.ศ. 2015 ประชาคมอาเซียนประกอบด้วย ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ประภัสสร เทพชาตรี, 2555) โดยเฉพาะการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนจะทำให้มีประชากรถึง 580 ล้านคน เศรษฐกิจ 1.5 ล้านล้านยูเอสดอลลาร์ มูลค่าการค้าระหว่างประเทศประมาณ 1.6 ล้านล้านยูเอสดอลลาร์ สำหรับสามเสาหลักของประชาคมอาเซียนได้แก่ 1) ประชาคมความมั่นคงอาเซียน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนในภูมิภาคอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยใช้กลที่มีอยู่แก้ไขปัญหอย่างสันติวิธีทั้งนี้เพื่อให้เกิดความมั่นคงในภูมิภาค 2) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อให้เกิดความมั่นคงและมั่งคั่ง จึงมีเป้าหมายที่จะมุ่งสู่การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกันเพื่อแข่งขันกับภูมิภาคอื่นได้ โดยมีการ

เคลื่อนย้ายสินค้าและบริการ แรงงานฝีมือและเงินทุนอย่างเสรีและต้องช่วยเหลือสมาชิกใหม่ของอาเซียน (กัมพูชา ลาว พม่า เวียดนาม – CLMV) เพื่อลดช่องว่างการพัฒนาและเพื่อยกระดับการศึกษาของกลุ่มประเทศเหล่านี้ในการที่จะเข้าสู่การรวมตัวทางเศรษฐกิจอาเซียนได้ 3) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรม เพื่อให้อาเซียนรวมตัวกันอย่างสันติสุข ประชากรอยู่ดีกินดี ได้รับการพัฒนาในทุกด้านโดยเน้นความร่วมมือในทุกด้านทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางสังคมเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในการรวมตัวทางเศรษฐกิจ และเพื่อเสริมสร้างให้ประชาชนในกลุ่มสมาชิกมีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวมีจิตสำนึกร่วมในอัตลักษณ์ของภูมิภาค เกิดความรู้สึกร่วมทางประวัติศาสตร์มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อการเป็นเพื่อนบ้านที่ดีและเกิดความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อนำไปสู่การสร้างประชาคมอาเซียนร่วมกัน (กรมอาเซียน, 2552)

พัฒนาการความสัมพันธ์ระหว่างไทยและอินโดนีเซีย

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและอินโดนีเซีย นับได้ว่าทั้งสองประเทศมีความสัมพันธ์ทางการทูตที่ยาวนานเริ่มตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1950 (สถาบันศึกษาความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558) และในช่วงของการก่อตั้งอาเซียน ไทยและอินโดนีเซียได้เป็นสมาชิกผู้ริเริ่มในก่อตั้งร่วมกับอีก 3 ชาติ คือมาเลเซีย ฟิลิปปินส์และสิงคโปร์ (ประภัสสร เทพชาตรี, 2555) อย่างไรก็ดี พบว่า ในกลุ่มประเทศอาเซียน ไทยและอินโดนีเซีย ในช่วงเวลาที่ผ่านมาไม่มีความขัดแย้งที่รุนแรง ยกเว้น มีกระทบกระทั่งในประเด็นที่ประมงไทยเข้ามาละเมิดน่านน้ำของอินโดนีเซีย และอินโดนีเซียได้เผาเรือประมงไทยที่เข้ามาแสวงหาทรัพยากรทางทะเลของอินโดนีเซีย (สัมภาษณ์อาจารย์ที่สอนกฎหมายระหว่างประเทศ, มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในชอกกาตาร์ ตา ประเทศอินโดนีเซีย, 29 พฤษภาคม 2559)

แม้ว่าทั้งสองประเทศ จะเริ่มมีปฏิสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการในช่วงปี ค.ศ. 1950 แต่ความคุ้นเคยของทั้งสองประเทศได้ส่งผ่านมาตั้งแต่สมัยที่ยังอยู่ในสมัยของนครรัฐโบราณ ซึ่งได้ปรากฏในรูปเอกสารจำนวนมาก ทั้งในวิถีของวรรณกรรม การแลกเปลี่ยนสินค้าหรือวัฒนธรรมที่ส่งผ่านมา อีกทั้งในปัจจุบันพบว่า แหล่งท่องเที่ยวของไทยเป็นที่รู้จักกันดีในหมู่นักท่องเที่ยวชาวอินโดนีเซีย (สัมภาษณ์นักศึกษาปริญญาโทมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในชอกกาตาร์ตา ประเทศอินโดนีเซีย, 17 พฤษภาคม 2559) การที่ทั้งสองประเทศเป็นกลุ่มที่อยู่ในโซนภูมิศาสตร์เดียวกัน ทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศต้องเชื่อมต่อกันในมิติของการบูรณาการในภูมิภาค เศรษฐกิจและสังคมซึ่งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

การรับรู้ด้านเศรษฐกิจ สังคมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในยอกยาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซียที่มีต่อไทยในบริบทประชาคมอาเซียน

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและอินโดนีเซียในด้านเศรษฐกิจ

อินโดนีเซียถือว่าเป็นตลาดคู่ค้าที่มีความสำคัญต่อไทย(สถาบันศึกษาความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558) เนื่องจากเป็นประเทศที่มีประชากรมากเป็นอันดับสี่ของโลกประมาณ 261. 038 ล้านคน (Worldometers, 2015) ทำให้เป็นตลาดที่ใหญ่ที่สุดในอาเซียน ประชากรที่มีฐานะดีและมีกำลังซื้อจำนวนถึง 15 เปอร์เซนต์ มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูง ต้องการสินค้าระดับสูง และสินค้าจากไทยเป็นที่นิยมในกลุ่มชาวอินโดนีเซีย นอกจากนั้นไทยยังมีโอกาสทางการตลาดที่สำคัญในกลุ่มของ การท่องเที่ยว บริการทางการแพทย์ และโอกาสของกรอบข้อตกลงอาเซียน (ThaibizIndonesia, 2553) ในช่วงที่ผ่านมา อุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทยได้เข้าไปเปิดตลาดที่อินโดนีเซีย ส่งผลให้ดาราชายอย่าง มาริโอ เมาริโอ เป็นที่รู้จักกันดีในกลุ่มนักศึกษาชายและหญิงในมหาวิทยาลัย (สัมภาษณ์นักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในยอกยาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย, 17 พฤษภาคม 2559) โดยภาพยนตร์ไทยได้เน้นจุดขายในด้าน Romantic Comedy และ Horror ซึ่งผู้ผลิตและผู้นำเข้ามีเครือข่ายที่แน่นแฟ้น อีกทั้งตลาดอุตสาหกรรมภาพยนตร์ในอินโดนีเซียเป็นตลาดที่ใหญ่ การนำเข้าภาพยนตร์จากไทยมีในกลุ่มของ GTH, M Picture, M 39, Mono และ ไฟว์สตาร์ (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2558) ถือได้ว่าประสบความสำเร็จอย่างมากในช่วงเวลาที่ผ่านมา

แม้ว่าอินโดนีเซียจะเป็นประเทศที่สามารถมีศักยภาพในการผลิตแต่ก็ดูเหมือนว่าจะไม่เพียงพอในการบริโภคภายในประเทศ รวมทั้งเทคโนโลยีที่มียังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการภายในประเทศได้ (สัมภาษณ์อธิการบดีมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งในสุราการ์ตา (Surakarta) ประเทศอินโดนีเซีย, 19 พฤษภาคม 2559) ในช่วงที่ผ่านมา ไทยได้ดุลการค้ากับประเทศอินโดนีเซียเป็นอย่างมาก โดยอินโดนีเซียเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญอันดับ 2 ของไทยในอาเซียน รองจากมาเลเซีย และเป็นคู่ค้าอันดับที่ 5 ของไทยใน ในปี ค.ศ. 2012 ไทยได้ดุลการค้า 3,122 ล้านดอลลาร์สหรัฐ สินค้าส่งออกของไทยไปอินโดนีเซีย เช่น รถยนต์ อุปกรณ์ และส่วนประกอบ เม็ดพลาสติก เครื่องจักรกล ผลิตภัณฑ์ มันสำปะหลัง เป็นต้น และส่วนประกอบ สินค้านำเข้าจากอินโดนีเซียที่สำคัญ เช่น รถยนต์นั่ง ส่วนประกอบและอุปกรณ์ยานยนต์ สินแร่โลหะอื่น ๆ เศษโลหะและผลิตภัณฑ์ เรือและสิ่งก่อสร้างลอยน้ำ เคมีภัณฑ์ เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ น้ำมันดิบ เป็นต้น(สถาบันศึกษาความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2015)

การที่อินโดนีเซียเป็นประเทศที่มีประชากรมากเป็นอันดับต้นๆ และสามารถปลูกพืชด้านการเกษตรได้เป็นจำนวนมาก เช่น ข้าว แต่ปริมาณการผลิตก็ไม่ได้มากพอที่จะบริโภค

ภายในประเทศ จึงมีการนำเข้าจากต่างประเทศ อินโดนีเซียได้ตระหนักว่าต้องมีการเร่งและส่งเสริมเทคโนโลยีและพัฒนาองค์ความรู้ด้านวิชาการด้านนี้เพิ่มขึ้น และต้องการมีความร่วมมือด้านนี้กับไทยอย่างสม่ำเสมอ (สัมภาษณ์อธิการบดีมหาวิทยาลัยเอกราชแห่งหนึ่งในสุราการ์ตา (Surakarta) ประเทศอินโดนีเซีย, 19 พฤษภาคม 2559)

สำหรับภาพรวมของเศรษฐกิจอินโดนีเซียโดยเฉพาะการดำเนินนโยบายด้านพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศ อินโดนีเซียได้ให้ความสำคัญต่อการรักษาวินัยด้านการคลัง ทำให้อัตราขาดดุลการค้าต่ำกว่า 2 เปอร์เซ็นต์ และอัตราหนี้สาธารณะต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่ำกว่า 25 เปอร์เซ็นต์ อย่างไรก็ตาม อินโดนีเซียต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ เช่น อัตราการว่างงาน ความยากจน การที่ไม่สามารถกระจายความเท่าเทียมในด้านทรัพยากรไปยังภูมิภาคต่างๆ ได้อย่างทั่วถึง (ภาณุวัฒน์ พันธุ์ประเสริฐ, 2556)

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและอินโดนีเซีย นอกจากจะเชื่อมโยงกันในกรอบของประชาคมอาเซียน ยังพบความร่วมมือในกรอบของเขตเศรษฐกิจอินโดนีเซีย มาเลเซีย ไทย ซึ่งเริ่มต้นในปี ค.ศ. 1993 หลังจากที่ผู้นำทั้ง 3 ประเทศเห็นชอบให้มีความร่วมมือทางเศรษฐกิจเพื่อพัฒนาเขตเศรษฐกิจ 3 ประเทศ นั่นคือ IMT-GT ครอบคลุมพื้นที่ดังนี้ อินโดนีเซีย 10 จังหวัด ได้แก่ อะเจห์ บังกา-เบดุง เบงกอลู เจมบี ลัมปุง สุมาตราเหนือ เรียว เรียวไอส์แลนด์ สุมาตราใต้ สุมาตราตะวันตก มาเลเซีย 8 รัฐ ได้แก่ เกดดาห์ กลันตัน มะละกา เนกรีเซมบิลัน ปีนัง เปรัก เปอร์ลิสและสลังงอ ไทย 14 จังหวัด คือ สงขลา ยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล ตรัง พัทลุง นครศรีธรรมราช ชุมพร สุราษฎร์ธานี ระนอง ภูเก็ต พังงา และกระบี่ ความร่วมมือนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ระหว่าง 3 ประเทศ เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมายที่ความร่วมมือทางด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี การผลิต และการส่งเสริมการลงทุน เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันในพื้นที่ IMT-GT โดยมีแผนยุทธศาสตร์และภารกิจหลัก ดังนี้ แผนยุทธศาสตร์ IMT-GT Roadmap (พ.ศ. 2550-54) ประกอบด้วยยุทธศาสตร์หลัก 5 ประการ คือ 1) ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการค้าและการลงทุนทั้งภายในและระหว่างพื้นที่ IMT-GT และระหว่างพื้นที่ IMT-GT กับภายนอก เช่นอำนวยความสะดวกด้านการค้าและการลงทุนข้ามแดน ส่งเสริมการค้าและการลงทุนระหว่างกัน รวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและธุรกิจ เป็นต้น 2) ยุทธศาสตร์ส่งเสริมภาคเกษตร อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว ได้แก่ การเกษตร (รวมทั้งประมง ปศุสัตว์ และป่าไม้) และเกษตรแปรรูป การท่องเที่ยว 3) ยุทธศาสตร์เสริมสร้างความเชื่อมโยงทางด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อบูรณาการด้านพื้นที่ IMT-GT เข้าด้วยกัน ได้แก่ เชื่อมโยงด้านการขนส่ง (ถนน รถไฟ ขนส่งทางทะเล ท่าอากาศยาน) สื่อสารโทรคมนาคม พลังงาน 4) ยุทธศาสตร์ให้ความสำคัญต่อประเด็นความร่วมมือที่เชื่อมโยงในความร่วมมือทุกด้าน ได้แก่ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการเคลื่อนย้ายแรงงาน จัดการ

ด้านสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ 5) ยุทธศาสตร์เสริมสร้างการจัดการด้านสถาบันและกลไกความร่วมมือในพื้นที่ IMT-GT ได้แก่งัดการด้านสถาบันภายใต้กรอบ IMT-GT Roadmap ขยายการเข้าไปมีส่วนร่วมภายในกลุ่ม IMT-GT ดำเนินการร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน(สำนักการตลาดเพื่อการลงทุน, 2550)

ทั้งนี้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยอินโดนีเซียในด้านเศรษฐกิจพบว่า ทั้งสองประเทศเป็นคู่ความสัมพันธ์ที่ดี ไทย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย สิงคโปร์คือประเทศผู้ก่อตั้งอาเซียน ตั้งแต่ปี ค.ศ.1967 การเปิดรับสมาชิกใหม่ก็ยิ่งทำให้ตลาดของอาเซียน เติบโตยิ่งขึ้น การรวมตัวเข้าเป็นประชาคมอาเซียนก็จะส่งผลต่อการเคลื่อนย้าย แรงงาน ทรัพยากร (สัมภาษณ์อาจารย์ในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งใน Yogyakarta ประเทศอินโดนีเซีย, 16 พฤษภาคม 2559) อินโดนีเซียยังคงให้ความสำคัญต่อไทยในมิติทางการค้า แต่อินโดนีเซียก็มีความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศอื่นในประชาคมอาเซียนเป็นอย่างมาก เช่นมาเลเซียและสิงคโปร์ เป็นต้น ทั้งการที่ยังคงมีญาติพี่น้องไปพำนักรถที่ประเทศดังกล่าวและความสัมพันธ์ทางการค้าที่มีต่อกัน

จากการที่คนอินโดนีเซียที่มีกำลังซื้อยังคงเป็นกลุ่มคนที่มีมากถึง 15 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนประชากรทั้งหมดรัฐบาลไทยจึงน่าจะทำการประชาสัมพันธ์ในด้านการท่องเที่ยวของไทยกับคนกลุ่มนี้ รวมทั้งให้การสนับสนุนด้านการอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทยอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจส่งผลดีต่อเศรษฐกิจของไทยในการนำเงินเข้าประเทศ และในมิติของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ อุตสาหกรรมการส่งออกภาพยนตร์จัดเป็นเครื่องมือทางการทูต (soft power) ที่อาจช่วยเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้เช่นกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและอินโดนีเซียในด้านสังคม

จากการที่ไทยและอินโดนีเซียเป็นประเทศประชาคมอาเซียน นั้นหมายถึงว่าย่อมเป็นกลุ่มที่อยู่ในโซนภูมิศาสตร์เดียวกัน (ชนาใจ หมั่นไธสง, 2558) แม้ว่าจะไม่ใช่ประเทศที่มีพรมแดนติดกัน แต่ประชากรในกลุ่มภาคใต้ของไทยก็มีความคล้ายคลึงและมีประเพณีวัฒนธรรมหลายอย่างที่เหมือนกับอินโดนีเซีย แต่การที่อินโดนีเซียเป็นประเทศที่เป็นหมู่เกาะ ย่อมส่งผลต่อความแตกต่างในเชิงพื้นที่และส่งผลต่อวัฒนธรรมทำให้อินโดนีเซียเป็นประเทศที่มีลักษณะของพหุวัฒนธรรม ทำให้อินโดนีเซียต้องใช้ภาษาอินโดนีเซียเป็นภาษาราชการ (ภาษา อินโดนีเซีย) แต่คนอินโดนีเซียก็ยังนิยมใช้ภาษาถิ่นของตนเอง เช่น ชุนดา บาหลิ ขวา เป็นต้น (ภาณุวัฒน์ พันธุ์ประเสริฐ, 2556)

นอกจากนี้ยังพบว่า นักศึกษาอินโดนีเซียที่เข้ามาศึกษาต่อในวิทยาลัยนานาชาติ ของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในอินโดนีเซีย แม้ว่าวิทยาลัยจะมีความตั้งใจที่จะใช้ภาษาอังกฤษในการจัดการเรียนการสอนของคณะ แต่ก็พบว่าอาจารย์ที่นักศึกษาชื่นชอบที่สุดคือกลุ่มอาจารย์ที่ไม่ใช้

ภาษาอังกฤษในการจัดการเรียนการสอน เรื่องนี้เป็นข้อมูลที่ได้จากการสังเกตในชั้นเรียนของสถานที่แห่งนั้นและข้อมูลมาจากการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของนักศึกษาอินโดนีเซียที่นำเสนอในชั้นเรียน

คนอินโดนีเซียจะรู้จักไทยในมิติที่ไทยไม่เคยตกเป็นเมืองขึ้นของชาติตะวันตก และมักจะชื่นชมไทยในด้านนี้ (อาจารย์สอนด้านรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในประเทศอินโดนีเซีย, 20 พฤษภาคม 2559) ซึ่งเป็นเรื่องที่เราเข้าใจได้ สืบเนื่องจากการที่อินโดนีเซียได้ตกเป็นเมืองขึ้นของโปรตุเกสและฮอลันดาเป็นเวลานาน โดยเฉพาะฮอลันดาเข้าครอบครองอินโดนีเซียตั้งแต่ศตวรรษที่ 17 จนกระทั่งหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (ทวิศักดิ์ เผือกสม, 2555) และในปัจจุบัน เมื่อสัมภาษณ์เชิงลึกกับอาจารย์อินโดนีเซียที่สอนทางด้านรัฐศาสตร์และกำลังศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกที่เมืองไทยพบว่า ยังมีความความคับแค้นใจในอดีตเพราะญาติที่ใกล้ชิดได้เสียชีวิตไปจากการเข้าครอบครองของฮอลันดาเช่นกัน (อาจารย์สอนด้านรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในประเทศอินโดนีเซียที่กำลังศึกษาต่อระดับปริญญาเอกที่ประเทศไทย, 20 พฤษภาคม 2559)

สังคมอินโดนีเซียเป็นสังคมที่มีความยืดหยุ่นเป็นอย่างมาก แต่คนอินโดนีเซียให้ความสำคัญต่อการเคารพกฎเกณฑ์ได้อย่างน่าประหลาดใจ เช่น ร้านค้าที่อยู่ในห้องพักของมหาวิทยาลัย แม้ว่าเจ้าของร้านจะไม่นั่งประจำอยู่ในร้าน ลูกค้านักศึกษาสามารถหยิบสินค้าพร้อมวางเงินค่าสินค้าและหยิบเงินทอนเองได้ ซึ่งเมื่อสอบถามกับคนอินโดนีเซียคนอื่นๆพบว่า ลักษณะเช่นนี้เกิดขึ้นในร้านค้าทั่วไป สิ่งนี้อาจเป็นเพียงปรากฏการณ์ในระดับสังคม ชุมชนเล็กๆ ส่วนโครงสร้างใหญ่ของระบบราชการของอินโดนีเซียอาจจะมีความแตกต่างซึ่งอยู่นอกเหนือจากรายละเอียดของบทความนี้ การเคารพกฎเกณฑ์อีกเรื่องหนึ่งที่น่าสนใจคือ คนอินโดนีเซียใช้พาหนะในการขับขี่ในระยะทางสั้นๆและขับขี่ทางไกลโดยมอเตอร์ไซค์เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งประชาชนที่ใช้มอเตอร์ไซค์ในการขับขี่ในเมืองยอกยาการ์กว่า 90 เปอร์เซ็นต์ล้วนใช้หมวกนิรภัยทั้งสิ้น

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับนักศึกษาหญิงท่านหนึ่ง อายุ 19 ปี ที่เคยมาเป็นนักศึกษาแลกเปลี่ยนเป็นเวลา 1 ภาคการศึกษาที่มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ได้กล่าวว่า ก่อนไปศึกษาต่อที่ไทย คิดว่าเป็นประเทศที่สนุกและตนเองมีเพื่อนที่เป็นคนไทยมาก เพราะเป็นคนที่ชอบเพลงเกาหลีและตนเองก็ชอบนักร้องที่ชื่อนิชคุณ (ผู้วิจัย-นิชคุณ หรือวงกุล นักร้องนำวง 2PM วงดนตรีบอยแบนด์ที่มีชื่อเสียงของเกาหลีใต้) ซึ่งเป็นคนไทย เมื่อตัดสินใจว่าจะมาเป็นนักศึกษาแลกเปลี่ยนที่มหาวิทยาลัยแห่งนี้เพื่อนๆคนไทยก็สนับสนุนให้มาที่เมืองไทย วันแรกที่มาถึงเมืองไทย เมื่อมองไปยังท้องฟ้าพบว่าท้องฟ้าใสมาก มองดูแล้ว ไม่มีมลพิษ พร้อมทั้งบอกว่าเพื่อนๆชอบดาราไทยมาก เช่น มาริโอ เมาริโอ เก้า จิรายุ และเพื่อนๆก็นิยมพูดภาษาอังกฤษมากกว่าภาษาบาฮาซา และแต่งตัวตามโลกตะวันตกมาก เช่น ใส่เสื้อผ้าน้อยชิ้น อ้าภาพเหล่านี้ลง

เฟสบุ๊ค เพื่อนๆชอบเครื่องสำอางจากเมืองไทยมาก (นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในอินโดนีเซีย, 13 พฤษภาคม 2559) ส่วนหนึ่งบอกว่าคุณภาพดีและราคาสมเหตุสมผล

สำหรับกลุ่มนักศึกษาอินโดนีเซียที่เคยมาเป็นนักศึกษาแลกเปลี่ยนที่ไทย นักศึกษาเหล่านี้สนับสนุนการเรียนรู้กันและกันในกลุ่มประชาคมอาเซียน บางคนก่อนหน้านี้ไม่เคยรู้จักไทยมาก่อน เมื่อมาใช้ชีวิตที่ไทยก็ได้สัมผัสถึงวิถีชาวพุทธ รู้สึกว่า ภาษายาก แตกต่างออกไป และเมื่อไปถึงรู้สึกทึ่งในสิ่งที่ได้ประสบการณ์ใหม่ๆ ได้เรียนรู้มากขึ้น รู้จักสังคมมากขึ้น รู้จักเพื่อนและอาจารย์ (สัมภาษณ์นักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง 17 พฤษภาคม 2559) บางคนกล่าวว่าเมื่อไปมหาวิทยาลัยไทยครั้งแรก รู้สึกตกใจในภาพที่เห็นเพราะทุกคนชอบไปห้องสมุด และห้องสมุดก็สวยงามมาก สะดวกสบาย (สัมภาษณ์นักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในชอกกาดาร์ดา ประเทศอินโดนีเซีย, 13 พฤษภาคม 2559) ในขณะที่บางคน ไม่ค่อยมีภาพอะไรเกี่ยวกับไทย ไม่เคยไป แต่พอมาศึกษาต่อที่ไทย รับรู้ว่าเป็นประเทศที่ดี รู้ว่าเมื่อเราเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ไทยมีการเตรียมตัวที่ดีที่สุด เมื่อถามว่าอะไรทำให้คิดว่าไทยมีการเตรียมตัวที่ดีที่สุด นักศึกษาท่านนี้ตอบว่า จากการโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่มีให้กับสังคม (สัมภาษณ์นักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในชอกกาดาร์ดา ประเทศอินโดนีเซีย, 13 พฤษภาคม 2559)

ข้อเสนอแนะและสรุป

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและอินโดนีเซีย แม้ว่าจะมีความสัมพันธ์ตั้งแต่สมัยรัฐโบราณ จนกระทั่งมีความสัมพันธ์ด้านการทูตตั้งแต่ปี ค.ศ. 1950 และในปัจจุบันพบว่า ทั้งสองประเทศต่างอยู่ในกลุ่มของประชาคมอาเซียน และความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นและมักจะปรากฏในกลุ่มของผู้ในระดับสูง เนื่องจาก สภาพทางภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ของไทยและอินโดนีเซียมีการเชื่อมต่อกันน้อยมาก อีกทั้งในความเป็นจริงอินโดนีเซียได้ให้ความสำคัญมาที่มาเลเซีย สิงคโปร์และกลุ่มประเทศตะวันตกมากกว่า อย่างไรก็ตามพบว่า ความร่วมมือทางวิชาการระหว่างประเทศ โดยเฉพาะความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย การแลกเปลี่ยนนักศึกษา น่าจะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่สุดเพราะนี่คือการเริ่มสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มของคนรุ่นใหม่ที่จะเป็นกำลังสำคัญในบริบทของประชาคมอาเซียน รวมทั้งไทยควรให้ความสำคัญต่ออุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทยเพราะกลุ่มประชากรของอินโดนีเซียที่เป็นวัยรุ่น กำลังเป็นกลุ่มที่ต้องการเข้าถึงความบันเทิงในด้านนี้เป็นอย่างมาก และภาพยนตร์ไทยได้รับความนิยมอย่างมากในชอกกาดาร์ดา ซึ่งน่าที่จะก่อให้เกิดผลประโยชน์ด้านเม็ดเงินให้กับไทยได้ในอนาคต

ชาวอินโดนีเซียมักรู้จักไทยจากสื่อเป็นส่วนใหญ่ สำหรับด้านเศรษฐกิจและสังคมส่วนมากจะรู้จักจากชุดคำอธิบายกระแสหลัก อาทิ การนำเสนอภาพโดยทั่วไปของรัฐบาลไทยผ่านการ

ประชาสัมพันธ์ในด้านต่างๆ หรือการรณรงค์ผ่านสื่อเพื่อให้ประชาชนชาวไทยเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน คนอินโดนีเซียมีความคิดว่ารัฐบาลไทยจริงจังในการเตรียมความพร้อมเป็นอย่างมาก ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหลายคนกล่าวว่า ชาวอินโดนีเซียส่วนใหญ่ไม่ได้รับข้อมูลด้านนี้อย่างเพียงพอและมีคำกล่าวที่ว่า พร้อมไม่พร้อมก็ต้องเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. (2558). **อุตสาหกรรมภาพยนตร์อินโดนีเซีย**. เข้าเมื่อ 24 สิงหาคม 2559 จาก http://www.ditp.go.th/contents_attach/143279/143279.pdf
- กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. **ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community)**. เข้าเมื่อ 8 มีนาคม 2014 จาก <http://www.mfa.go.th/asean/th/asean-media-center/2395>
- ชนาใจ หมั่นไธสง. (2558). **ความร่วมมือทางวิชาการไทย-สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 2535-2554**. ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นภคล ชาติประเสริฐ. (2540). **การให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการของไทยต่อลาว**. ดุษฎีนิพนธ์ ร.ค.(สาขารัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประภัสสร เทพชาตรี. (2555). **ประชาคมอาเซียน**. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์เสมาธรรม.
- ภาณุวัฒน์ พันธุ์ประเสริฐ. (2556). **สาธารณรัฐอินโดนีเซีย**. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- ภูวิน บุญยะเวชชีวิน. (2557). **ไทยกับภูมิภาคเอเชีย กรณีศึกษา ADC และ ACMECS**. เข้าเมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2560 สืบค้นจาก <https://pbunyavejchewin.files.wordpress.com/2014/10/research-report-thailand-and-asian-regionalism.pdf>
- ทวีศักดิ์ เผือกสม. (2555). **ประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย**. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ, 2555.
- อรณิข รุ่งธิปานนท์. (2557). **ภูมิภาคนิยมกับอาเซียน**. กรุงเทพมหานคร, สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ลีดา สอนศรี. (2552). **ความเป็นไปได้ของชุมชนอาเซียน (ASEAN Community) เมื่อเปรียบเทียบกับประชาคมยุโรป** ใน ลีดา สอนศรี บก. **อาเซียน ประเด็นปัญหาและความท้าทาย**. ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังน่านวิทยา.
- _____. (2559). **เอเชียตะวันออกเฉียงใต้: การเมือง เศรษฐกิจ และการต่างประเทศ (พ.ศ. 2550-2558)**. วารสารการเมืองการปกครอง, 6(1), 1-14.

- สถาบันศึกษาความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2558). เข้าเมื่อ 2 กรกฎาคม 2559 จาก <http://www.worldometers.info/world-population/indonesia-population/>
- สุรไชย สิริไกร. (2548). การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองลาว. กรุงเทพฯ: คบไฟ.
- สถาบันศึกษาความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2015). **สาธารณรัฐอินโดนีเซีย**. เข้าเมื่อ 12 กรกฎาคม 2559 จาก <http://www.apecthai.org/index.php>
- สำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ. (2012). **กรอบความร่วมมือเศรษฐกิจระหว่างประเทศ**. ค้นเมื่อ 4 กรกฎาคม 2557. จาก <http://www.mfa.go.th/business/th/cooperation/245/16231>
- สำนักการตลาดเพื่อการลงทุน. (2550). ความร่วมมือไทย อินโดนีเซียเศรษฐกิจอินโดนีเซีย. เข้าเมื่อ 14 สิงหาคม 2559. จาก http://www.boi.go.th/thai/asean/Indonesia/capt1_p1n.html
- ThaibizIndonesia**. (2553). ข้อมูลอินโดนีเซีย เข้าเมื่อ 9 กรกฎาคม 2559 จาก <http://www.thaibizindonesia.com/th/info-indonesia/thai-trade-indonesia/>
- Hettne, B., and Söderbaum, F. (2010). **The new regionalism approach**. Retrieved August, 23 2010. from http://www.unisa.ac.za/Default.asp?Cmd=ViewContent&ContentID=11583&P_XSLFile=unisa/accessibility.xsl.
- Worldometers. (2015) . **Indonesia Population**. Retrieved 11 August 2016 from <http://www.worldometers.info/world-population/indonesia-population/>